

Sanastoa lukuun 5.5

assimilaatiota → sulauttaminen eli assimilaatio

asuntola paikka, jossa asutaan väliaikaisesti eli ei pysyvästi. Esimerkiksi jos oppilaat asuvat kaukana koulusta, he voivat asua koulun asuntolassa silloin, kun on koulua.

asuntoloissa → asuntola

edistyä (1) tulla paremmaksi, kehittyä

edustaja ihminen, joka toimii jonkin maan tai ryhmän puolesta. Se, että ”Metsähallituksessa ei ole saamelaisten edustusta” tarkoittaa, että kukaan saamelaisista ei ole Metsähallituksessa puhumassa saamelaisten puolesta asioista.

edustajia → edustajaa

elinkeino se, miten ihminen saa asiat, joita hän tarvitsee elämiseensä. Jos esimerkiksi elinkeino on kalastus, ihminen saa ruokaa ja rahaa pyydystämällä kaloja ja myymällä niitä muille.

hallinnoi → hallinnoida

hallinnoida (2) huolehtia alueen hallinnasta eli esimerkiksi siitä, miten asioista päätetään ja miten aluetta käytetään

hiili alkuaine, jonka kemiallinen merkki on C. Tässä yhteydessä: erityisesti kaasu hiilidioksidi (CO₂), joka lämmittää maapalloa ilmakehässä.

hiiltä → hiili

hillitseminen (verbi: hillitä, 5) rajoittaminen, vähentäminen. Esimerkiksi ”ilmastonmuutoksen hillitseminen” tarkoittaa, että yritetään vähentää sitä, kuinka paljon maapallon lämpötila nousee.

hillitsemisessä → hillitseminen

hukkua (1) kuolla veteen, koska ei pysty hengittämään. Jos esimerkiksi ihminen jää liian pitkäksi ajaksi veden alle, hän hukkuu.

hukkui → hukkua

identiteetin → identiteetti

identiteetti ajatus siitä, millainen ihminen omasta mielestään on yksilönä. Esimerkiksi ”saamelainen identiteetti” tarkoittaa, että ihminen ajattelee, että on saamelainen.

ilmakehä (yhdyssana: ilma + kehä) maapallon ympärillä oleva kerros kaasuja

ilmakehästä → ilmakehä

ilmastonmuutoksen → ilmastonmuutos

ilmastonmuutos (yhdyssana: ilmasto + muutos) ilmiö, jossa maapallon → keskilämpötila nousee

joiku saamelaisten perinteistä vokaalimusiikkia

joiun → joiku

kaadettiin → kaataa

kaataa (1) tässä yhteydessä: katkaista eli sahata poikki puut metsästä

kaivoksia → kaivos

kaivos paikka, jossa maasta kaivamalla

eli louhimalla

saadaan esimerkiksi metallia.



Kuva: Clker-Free-Vector-Images /Pixabay

kaivosyhtiö (yhdyssana: kaivos + yhtiö) firma, jolla on kaivoksia. Kaivos on paikka, jossa maasta kaivamalla eli louhimalla saadaan esimerkiksi metallia

kaivosyhtiöt → kaivosyhtiö

kansa tietyn maan tai alueen ihmiset tai ihmiset, jotka kuuluvat yhteen ja ovat samanlaisia niin että muodostavat kansan, jolla on yhteisiä piirteitä.

kansaa → kansa

kansan → kansa

kansasta → kansa

keskilämpötila (yhdyssana: keski + lämpö + tila) se, kuinka lämmin maapallolla on keskimäärin

kiinnostuneita → kiinnostunut

kiinnostunut (verbi kiinnostua, 1) sellainen, joka pitää jotakin mielenkiintoisena ja haluaa tutustua siihen tai tietää siitä lisää. Esimerkiksi ”olen kiinnostunut elokuvista” tarkoittaa, että haluan katsoa elokuvia ja haluaa tietää niistä enemmän.

kolonialismi siirtomaiden valloittaminen esimerkiksi alkuperäiskansoilta ja se, että siirtomaista yritetään saada mahdollisimman paljon raaka-aineita ja muuta hyötyä

kolonialismin → kolonialismi

kristinusko uskonto, jossa uskotaan Jumalaan, Jumalan poikaan Jeesukseen ja Pyhään Henkeen, esimerkiksi Suomen suurin kirkko eli evankelis-luterilainen kirkko on osa kristinuskoa.

kristinuskon → kristinusko

kullanhuuhdonta (yhdyssana: kulta + huuhdonta, verbi huuhtoa) on sitä, kun kultaa otetaan erilleen maasta, esimerkiksi hiekasta, veden avulla
kullanhuuhdonta → kullanhuuhdonta



Kuva: Museovirasto, Musketti

kuormittaa (1) rasittaa, väsyttää, olla haitaksi. Jos sanotaan, että jokin ”kuormittaa luontoa” se rasittaa eli väsyttää luontoa eli on huono asia luonnolle.

kuormittavat → kuormittaa

laidun paikka, jossa kasveja syövä eläin syö kasveja, esimerkiksi ruohoa. Esimerkiksi hevoset ja porot ovat laitumella.

laitumia → laidun

leudd kolttasaamelaisten perinteistä vokaalimusiikkia

levittäminen (verbi levittää,1) sitä, että viedään jotakin moneen paikkaan. Esimerkiksi ”levittää tietoa” tarkoittaa, että antaa tai vie tietoa mahdollisimman monelle

livde inarinsaamelaisten perinteistä vokaalimusiikkia

luonnonantimet asiat, joita ihmiset saavat luonnosta. Esimerkiksi kalat ja marjat ovat luonnonantimia.

luonnonantimista → luonnonantimet

luonnonvarat (yhdyssana: luonnon + varat) aineet, joita saadaan luonnosta ja joita myymällä saa rahaa tai joista voidaan tehdä tavaroita. Esimerkiksi öljy ja metallit ovat luonnonvaroja.

luonnonvaroja → luonnonvarat

maailmankatsomuksen → maailmankatsomus

maailmankatsomus (yhdyssana: maailma + katsomus) tapa katsoa maailmaa ja ajatella maailmasta. Esimerkiksi uskonto on osa maailmankatsomusta.

melu eli meteli, kova, pitkään kuuluva ääni. Esimerkiksi autoista ja muusta liikenteestä tulee usein melua eli meteliä.

melua → melu

metsästävät → metsästää

metsästää (1) ottaa eläimiä kiinni luonnosta ja tappaa ne ruoaksi

mineraaleja → mineraali

mineraali kivessä tai maassa oleva aine. Esimerkiksi kulta on mineraali.

ovat edistyneet → edistyä

piirre tässä yhteydessä: tapa tai tuntomerkki, josta tunnistaa esimerkiksi jonkin kulttuurin.

piirteet → piirre

poronhoidolle → poronhoito

poronhoito (yhdyssana: poro + hoito)

porojen kasvattaminen

porotokka eli lauma eli ryhmä poroja.



Kuva: Museovirasto, Musketti. Kuvaaja L. Forsman.

päästö ilmaan tai veteen pääsevä aine, joka ei kuulu sinne. Esimerkiksi liikenteestä ja autoista tulee päästöjä ilmaan.

päästöjä → päästö

siida lapinkylä. Vanha saamelaisten tapa päättää esimerkiksi siitä, miten aluetta käytetään. Siida tarkoittaa myös aluetta, jota siida käytti ja hallitsi.

siidat → siida

sulauttaa (1) verbi sille, kun yritetään saada jokin vähemmistö eli pieni ihmisryhmä enemmän osaksi muuta ihmisryhmää ja samalla hävitetään pienemmän ihmisryhmän oman kulttuurin piirteitä.

sulauttaminen eli assimilaatio on toimintaa, jonka tavoite on saada jokin vähemmistö eli pieni ihmisryhmä enemmän osaksi muuta ihmisryhmää ja samalla hävitetään pienemmän ihmisryhmän oman kulttuurin piirteitä.

sulauttamista → sulauttaminen

sähkölaitoksiin → sähkölaitos

sähkölaitos (yhdyssana: sähkö + laitos) paikka, ikään kuin tehdas, jossa tehdään sähköä.

säädellä (3) tässä yhteydessä: vaikuttaa siihen, kuinka paljon vettä on.

säädellään → säädellä

talvilaidun (yhdyssana: talvi + laidun) laidun, jota käytetään talvella. Laidun on paikka, jossa kasveja syövä eläin syö kasveja, esimerkiksi ruohoa. Esimerkiksi hevoset ja porot ovat laitumella.

talvilaitumia → talvilaidun

tekojärvet → tekojärvi

tekojärveä → tekojärvi

tekojärvi (yhdyssana: teko + järvi) järvi eli vesialue, jonka ihminen on rakentanut eli tehnyt.

tekojärvien → tekojärvi

tuntureilla → tunturi

tunturi ikään kuin pieni vuori.

Tunturi ei ole yhtä korkea kuin vuori.

Tunturissa ei kasva puita.



turismi matkailu

turismia → turismi

turisti matkailija

turistit → turisti

tuulivoimala (yhdyssana: tuuli + voimala) laite, jonka osat pyörivät tuulessa ja siitä syntyy sähköä.

tuulivoimaloiden → tuulivoimala

tuulivoimaloita → tuulivoimala



Kuva: Pexels/Pixabay

täytettiin → täyttää

täyttää (1) panna täyteen jotakin. Esimerkiksi ”täytin lasin vedellä” tarkoittaa, että kaatoi lasiin niin paljon vettä, että lasi oli täynnä

uhka vaara, riski. Esimerkiksi ”metsien kaataminen on uhka poronhoidolle” tarkoittaa, että jos metsiä kaadetaan, voi käydä niin, että poroja ei voida enää pitää alueella.

valtaväestöä → valtaväestö

valtaväestö (yhdyssana: valta + väestö) se ihmisryhmä, jota on alueella eniten eli ikään kuin alueen enemmistö. Enemmistö on vähemmistön vastakohta.

valtaväestöön → valtaväestö

valtio on useimmiten sama asia kuin maa, esimerkiksi ”Suomen valtio”

valtion → valtio